

Валентина СІМОНЕНКО,
суддя Верховного Суду України, кандидат юридичних наук

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ У ПІДГОТОВЦІ СУДДІВ

Інновації викладання – шлях до поліпшення знання.

Насамперед, хочу привітати з річницею усіх працівників Національної школи суддів України, викладачів, суддів, які беруть активну участь у роботі Школи.

Мені дуже подобається, що Національна школа суддів Україна за цей час не тільки взяла найкраще від Академії суддів України, а й розвинула ті напрацювання, які були раніше, у тому числі в напрямку впровадження новітніх (інноваційних) методик навчання суддів та кандидатів на посаду судді.

Що таке інновація? Інновація – це нововведення в галузі техніки, технології, організації праці або управління, засноване на використанні досягнень науки і передового досвіду.

Інновація у викладанні – це застосування новітніх навчальних методик для підготовки, підвищення кваліфікації суддів та навчання навичкам, якими вони не володіли раніше та які вони зможуть застосовувати у своїй роботі.

Передусім хочу наголосити на тому, що навчання дорослих, тобто фахівців, принципово відрізняється від навчання студентів тому, що дорослі вже володіють певними знаннями та прагнуть здобути якусь нову інформацію і навички, якими вони зможуть скористатись, а тому існуючі знання та досвід слухачів – важливий ресурс для викладачів. Крім того, дорослі навчаються успішніше, коли відчують, що до них прислуховуються, їх цінують і поважають. Разом з тим, вони побоюються відкритої конкуренції та провалу в очах колег і це, певною мірою, шкодить навчанню. Дорослі краще засвоюють матеріал тоді, коли безпосередньо беруть участь у самому процесі навчання.

Застосування інноваційних методик викладання для суддів – це шлях до поліпшення не тільки їх знань, а й надання їм тих навичок, які вони не здобули у попередньому навчанні або, здобувши, забули.

Проведені в США в 80-их роках ХХ століття дослідження показали, що існує певна залежність між методиками навчання та ефективністю засвоювання знань. Ці дослідження ще раз підтвердили один китайський вислів: «Скажи мені – і я забуду, покажи мені – і я запам'ятаю, дозволь мені зробити – і це стане моїм назавжди».

відображає реальні ситуації, що, зазвичай, залучає учасників до активного навчання та заохочує їх до критичного мислення і оцінок як своїх дій, так і дій інших учасників.

Для практичного навчання, наприклад, за темою: «Написання судового рішення» Національною школою суддів України застосовується така методика, як написання письмової роботи, яка надає можливість судді підготувати проект судового рішення, одразу отримати на нього рецензію та обговорити з викладачем помилки і недоліки.

Дуже подобається слухачам така методика викладання, як робота у малих групах. З власного досвіду можу сказати, що застосування такої методики позитивно впливає як на поновлення слухачами своїх знань, так і на здатність працювати в команді, прислуховуватись один до одного, висловлювати свої думки, аналізувати свою позицію та позиції інших слухачів.

Поряд із зазначеними методиками у Національній школі суддів України все частіше проводиться викладання із застосуваннями електронних наочних засобів. Наприклад, найпоширеніше викладачами використовуються слайди (презентації), що дає можливість слухачам одночасно побачити матеріал, який викладається. Своєю чергою, слайди також покращують та спрощують роботу викладачам тому, у зв'язку із можливістю їх неодноразового використання як тим викладачем, який готував тему, так і тими викладачами, які долучились до викладання цієї теми згодом.

Викладачам також подобається викладання із застосуванням дошок для крейди та фліп-чарту, що дозволяє викладачам наочно показати, а слухачам побачити різноманітні схеми, графіки та навіть конкретну ситуацію щодо взаємодії учасників правовідносин.

Наприклад, деякі викладачі під час викладання теми: «Спадкування» креслять на дошках схему черговості спадкування. Один із слухачів якось поділився зі мною, що під час розгляду справ щодо спадкування ця схема завжди у нього перед очима.

Усе частіше в Національній школі суддів України починають використовувати відео, на якому знята конкретна судова справа з певною проблемною ситуацією.

Користуючись нагодою, мені дуже хочеться подякувати нашим канадським колегам, які в межах Українсько-канадського проекту «Освіта суддів – для економічного розвитку» надали можливість нашим суддям навчатись із використанням відео в процесі викладання навчального курсу «Управління залогом судових засідань».

У рамках зазначеного Проекту було знято чотири відеоролики і, як показала практика, відеоролики можуть застосовуватись для викладання і їх застосування залежить тільки від запитань, що можуть

бути поставлені слухачам, виходячи з теми занять.

Для нас викладачів, це певне відкриття. Я із задоволенням брала участь у зйомках цих відеороликів, і сподіваюсь, що такі методики навчання Національною школою суддів України обов'язково будуть поширюватись.

Зазначені мною методики навчання можуть використовуватись під час організації тренінгів та семінарів тривалістю у декілька днів, що складаються із декількох частин.

Треба відмітити, що навчання у вигляді семінару має інформативну направленість та мету, а саме: передати учасникам знання, які вони зможуть застосувати у своїй професійній діяльності.

Тренінг, на відміну від семінару, охоплює більше коло завдань. Цей вид викладання, на мою думку, доцільніший для підготовки суддів, оскільки метою такої підготовки є отримання навичок, таких як: здатність аналізувати, розгляд судової справи, написання судового рішення, поведінка судді в судовому засіданні та у житті тощо.

Хочу поділитись власним досвідом використання методики викладання у вигляді тренінгу. Коли я починала викладати за цією методикою, то стикалась з певним непорозумінням саме слухачів. Вони казали: «ми прийшли почути досвідченого суддю, який міг би надати поради, як нам слід робити, а нас змусили щось вирішувати, говорити, розглядати якісь справи тощо».

Але згодом, спілкуючись із суддями, я почула висловлювання на підтримку такої методики викладання. Судді казали: «коли в мене виникла подібна ситуація, я вже знав, як я маю діяти». Мені здається, що результатом навчання є саме такі відгуки наших суддів, які пройшли курс навчання.

Національна школа суддів України перебуває ще на самому початку шляху до розвитку навчання суддів та кандидатів на посаду судді. І у цьому напрямку ще багато чого можна зробити. Наприклад, на мою думку, було б доцільно:

- частіше застосовувати в навчальному процесі таку методику навчання, як тренінг;
- розробляти теми за негайними потребами суддів таким чином, щоб тема викладалась з урахуванням не академічного часу, а фактичного часу, необхідного для її засвоєння;
- створювати групи викладачів, які викладали б одну тему протягом одного і того ж самого часу та за однією методикою в різних регіональних відділеннях Школи;
- запрошувати суддів до викладання в регіональних відділеннях Школи.

Крім того, слід враховувати склад аудиторії, для якої викладається

та чи інша тема та особу, яка викладає, а також застосовувати методики з урахуванням цільової аудиторії.

Наприклад, навчальний курс: «Вміння вести справу в межах позову» було розроблено для суддів, призначених на посаду вперше та суддів першого – другого року призначення. Викладання цього навчального курсу для суддів, які працювали більше двох років, зумовлює необхідність постановки інших акцентів, а для суддів апеляційної інстанції він взагалі має бути розроблений інакше, з урахуванням специфіки їх діяльності.

Так само, на мою думку, можна підходити до застосування тих чи інших методик навчання. Наприклад, для суддів першої та апеляційної інстанцій є доцільним використання таких методик навчання, як тренінги, семінари упродовж декількох днів у межах двотижневого терміну навчання або тривалістю – декілька днів протягом року.

Водночас, для суддів касаційної інстанції було б доцільнішим використання такої методики, як обговорення проблемних питань під час проведення круглого столу за участю суддів Верховного Суду України та науковців, а також, можливо, і суддів апеляційної інстанції.

Застосування такого підходу до організації навчання сприяє навчанню суддівським навичкам із застосуванням новітніх методик без викладання протягом академічного часу, що надає можливість викладання тільки за допомогою методу лекції.

Крім того, варто було б застосувати попереднє інформування суддів про тематику навчання з розсилкою в електронному вигляді матеріалів, які будуть використовуватись при навчанні. Мета такого інформування полягає у тому, що судді, які братимуть участь у семінарах та тренінгах, вже будуть ознайомлені з проблематикою, матимуть змогу заздалегідь підготувати запитання, які б вони хотіли обговорити під час навчання, можливо, краще завчасно надіслати ці запитання, а викладач, своєю чергою, зможе підготувати програму навчання таким чином, щоб була можливість обговорити такі запитання.

Надалі також є можливим публікування тренінгів із розкладом на цілий рік, щоб судді могли заявити самостійно про свою участь у тому тренінгу, який їх цікавить.

Сподіваюсь, що Національна школа суддів України буде і надалі удосконалювати процес та методики навчання суддів задля підвищення рівня правосуддя та довіри суспільства до судів.

Дякую за увагу!